

Bij leven en welzijn

Rechtspreken ook na de 70ste verjaardag

Harrie Vermeulen¹

In het NJB van 9 maart en 4 mei van dit jaar verschenen pleidooien van Bart Groen en van Adriana van Dooijeweert voor een verlenging van het rechterlijk leven. De bijdrage van laatstgenoemde eindigt met de vraag: 'Wie pakt de handschoen verder op?'

In de genoemde bijdragen komt in het bijzonder in beeld de verlenging van het rechterlijk leven in de gedaante van de rechter-plaatsvervanger. Thans wordt ook aan deze rechterlijk ambtenaar – op grond van artikel 46h lid 3 van de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (Wrra 1957), in verbinding met artikel 1 aanhef en onder b van die wet en art. 1 aanhef en onder b, van de Wet op de rechterlijke organisatie (RO) ontslag verleend met ingang van de eer-

Waarom zou wat de Rijkswetgever heeft bepaald voor het Hof van Justitie aan de overzijde, niet evenzeer kunnen gelden voor de gerechten hier te lande?

ste dag van de maand volgende op die waarin hij de leeftijd van zeventig jaren heeft bereikt. Dit geschiedt bij koninklijk besluit op voordracht van de Minister van Justitie.

De koninklijke weg om de plaatsvervangende rechter buiten dit stringente ontslagregime te houden, is die van een eenvoudige wijziging van de Wrra. De Rijkswetgever heeft in artikel 30 lid 2 van de Rijkswet

Gemeenschappelijk Hof van Justitie (Rijkswet GHvJ) al het voorbeeld gegeven. Bepaald is daarin dat 'een lid van het Hof' bij koninklijk besluit wordt ontslagen met ingang van de eerste dag van de maand volgende op die waarin hij de leeftijd van zeventig jaar heeft bereikt. Daarmee is dit voorschrift niet van toepassing op een plaatsvervangend lid van dat Hof. De Rijkswetgever heeft dit uitdrukkelijk beoogd. In de memorie van toelichting lezen we: 'Ontslag wegens het bereiken van pensioenge-rechtigde leeftijd is niet voorgeschreven voor plaatsvervangend leden. Ook nu is dat niet het geval.'²

In het NJB van 20 april 2018, p. 1181, konden we een mooie toepassing zien bij genoemd Hof. Oud-redacteur van het NJB Jan de Boer is per 1 april bij KB als lid van genoemd Hof ontslagen wegens het bereiken van de

Auteur

1. Mr. H.A.A.G. Vermeulen is – vooralsnog tot zijn 70ste – raadsheer-plaatsvervanger in de Centrale Raad van Beroep en in het College van Beroep voor het bedrijfsleven, – tot zijn 70ste plus ruim vijf maanden – rechter-plaatsvervanger in het Gerecht in ambtenarenzaken van Curaçao, – tot zijn 73ste en ruim drie maanden – rechter-plaatsvervanger in het Gerecht in Ambtenarenzaken van Aruba, en – zonder bij of krachtens de wet voorgeschreven einddatum – plaatsvervangend lid van het Gemeenschappelijk Hof van Justitie van Aruba, Curaçao, Sint Maarten en van Bonaire, Sint Eustatius en Saba.

Noten

2. Kamerstukken II 2008/09, 32017 (R 1884), 3.

70-jarige leeftijd en hij is met ingang van dezelfde datum benoemd tot plaatsvervangend lid van dat Hof.

Waarom zou wat de Rijkswetgever heeft bepaald voor het Hof van Justitie aan de overzijde, niet evenzeer kunnen gelden voor de rechters hier te lande? De Nederlandse rechter die als plaatsvervangend lid van het Hof daarin actief kan blijven na zijn 70ste jaar kan dat toch zeker ook wel als plaatsvervangend rechter in een van de gerechten in Nederland? De vraag stellen, is hem beant-

woorden. De wetgever is aan zet, zeg ik Bart Groen na.^{3,4}

Wellicht is het praktisch een voorziening in de wet op te nemen bij non-activiteit van de plaatsver-

vangend rechter gedurende bijvoorbeeld (meer dan) een jaar. De Hoge Raad kan daartoe de bevoegdheid worden verleend op verzoek van het betrokken gerechtshof. •

3. In art. 46h lid 3 Wvra moet na 'rechterlijk ambtenaar' worden opgenomen: met uitzondering van de raadsheren in buitengewone dienst bij de Hoge Raad, de raadsheren-plaatsvervangers in de gerechtshoven en de rechters-plaatsvervangers in de rechtbanken. Deze bepaling geldt ook voor de CRvB en het CBB.

4. In de tussentijd – thans dus – kan de minder koninklijke

weg worden bewandeld: in het KB waarin aan de rechter ontslag wordt verleend, wordt tevens zijn benoeming tot plaatsvervangend rechter geregeld en de Minister van Justitie laat een voordracht tot verlening van leeftijdsontslag uit dat laatste ambt achterwege. Ten opzichte van de huidige plaatsvervangende rechters volgt die minister een zelfde gedragslijn.

1143

70 jaar

Willem van Tongeren¹

In NJB van 9 maart 2018² en 4 mei 2018³ pleitten mr. B. Groen en mr. A. van Dooijeweert er voor om de leeftijdsgrens van 70 jaar voor rechters-plaatsvervangers, en als ik het goed begrijp ook voor 'gewone' rechters, te laten vervallen en vóór een benoeming voor het leven, tot het niet meer gaat.

Voordat de opvatting dat 'rechtspreeken ook na de 70ste verjaardag' meer aanhangers krijgt en de wetgever, die volgens beiden met de door hen gewenste 'oplossing' moet komen, aan de slag gaat, zou ik een tegengeluid willen laten horen. Ik ben heel erg vóór (verstandige) leeftijdsgrenzen. Al in 2000 schreef ik in het NJB tegen afschaffing van de leeftijdsgrens van 72 voor leden van de RvC.⁴ In 2018 schreef ik in het NJB dat het een stap vooruit zou zijn, ter vermijding van allerlei problemen rondom wilsbekwaamheid bij ouderen, dat, als notariële betrokkenheid wordt ingeroepen of notariële betrokkenheid wettelijk is vereist, niet de *eigen* notaris wiens betrokkenheid wordt ingeroepen, maar voorafgaand aan zijn dienstverlening standaard een andere notaris, wordt ingeschakeld, die het Stappenplan of een andere in het

Leeftijdsgrenzen voorkomen netelige discussies

leven te roepen regeling volgt om zelf *onafhankelijk* van de eigen notaris de wilsbekwaamheid of het ontbreken er van vast te stellen, dit vanaf de leeftijd van 75 jaar van een cliënt.⁵ Leeftijdsgrenzen voorkomen netelige discussies met zelden aanstonds eenduidige uitkomsten, welke discussies ik geen, zoals Groen, 'gezeur' zou willen noemen. Met leeftijdsgrenzen weet iedereen waaraan hij/zij toe is als hij, in dit geval het beroep van rechter respectievelijk rechter-plaatsvervanger, kiest en kan hij/zij al tijdig plannen maken voor de periode er na.

Ik vind de argumenten van Groen om de leeftijdsgrens van 70 jaar af te schaffen inhoudelijk niet zo heel sterk. Die argumenten zijn: plaatsvervangers worden niet meer opgeroepen als het niet meer gaat, leden van de rechterlijke macht hebben geen bezwaar, in het Caraïbisch gebied van het Koninkrijk doet men het anders, een zaak bij de Hoge Raad ging over de kop, plaatsvervangers zitten doorstromers niet in de weg, om het geld kan het niet gaan, plaatsvervangers ontvangen bijna niets, maar vinden het werk nog zo boeiend en aantrekkelijk dat zij willen blijven en dat sommige oud-rechters, die nog in de paleizen rondlopen, nog slechts als schrijffurist vonnissen en arresten schrijven, is te gek voor woorden, dat wil zeggen om je dood voor te schamen. Om bijvoorbeeld de Hoge Raad-zaak, die over de

Auteur

1. Mr. W.J.M. van Tongeren is advocaat te Twello, info@advocaatvantongeren.nl.

Noten

2. H.A. Groen, 'Verleng het rechterlijk leven!', *NJB* 2018/496, afl. 10, p. 684

3. A. van Dooijeweert, 'Bij leven en welzijn, Rechtspreken ook na de 70ste verjaardag', *NJB* 2018/883, afl. 18, p. 1287.

4. W.J.M. van Tongeren, '72-jaar-grens voor Commissarissen moet blijven!', *NJB* 2000, afl. 14, p. 759.

5. W.J.M. van Tongeren, 'Betere bescherming tegen afnemende wilsbekwaamheid', *NJB* 2018/209, afl. 4, p. 278 e.v.

kop ging, te noemen, de *Meavita*-zaak: dat was volledig voorzienbaar, want in die zaak was een van de rechters gedefungeerd, met andere woorden er werd uitspraak gedaan door een niet-rechter. Dat de Hoge Raad dat niet accepteert, is bij voorbaat duidelijk. En is het argument dat ondanks de geringe bezoldiging plaatsvervangers omdat zij het nog zo boeiend vinden en aantrekkelijk een sterk argument? Er zijn veel andere boeiende en aantrekkelijke bezigheden vanaf je 70ste. En waarom is het fungeren als schrijffjurist, na een mooie carrière als gewoon rechter of als plaatsvervanger, iets om je dood voor te schamen?

Het zal in de praktijk wel zo gaan als Groen en Van Dooijeweert schrijven, dat als een rechter-plaatsvervanger minder goed functioneert hij/zij niet meer zal worden opgeroepen en dat een leidinggevende een slecht nieuwsgesprek, naar Groen veronderstelt, niet uit de weg zal gaan, waaraan Van Dooijeweert toevoegt dat tegenwoordig met plaatsvervangers ook jaarlijks evaluatiegesprekken worden gevoerd. Dat brengt haar op de gedachte dat de wetgever niet de oplossing zou moeten zoeken in een regeling: AOW leeftijd + vijf jaar, maar dat hij uit zou moeten komen op een oplossing die haars inziens zuiverder is: een

regeling die een individuele toetsing van het fysieke en mentale welzijn mogelijk maakt. Maar het is helemaal niet zo makkelijk om waar te nemen of, en zo ja in welke mate, het met een plaatsvervanger 'niet zo goed meer gaat' en vanaf welk moment de mate is bereikt dat hij/zij niet langer inzetbaar is. Hoe vaak zal de leidinggevende, over wie Groen het heeft, twifelen, kan het nog net wel, of kan het net niet meer? Vooruit, nog maar een jaar erbij, het is immers ook een aardige vent of aardige dame. Het zou daarentegen ook kunnen dat het met een rechter/plaatsvervanger tijdelijk minder goed gaat. Wanneer is hij/zij dan weer oproepbaar? Ik weet niet hoe vaak plaatsvervangers als unus iudex functioneren, maar dan wordt het al een stuk moeilijker het functioneren van een plaatsvervanger op de voet te volgen. Waarom justitiabelen blootstellen in voor hen belangrijke zaken aan de onvermijdelijke gebreken van de ouderdom, blootstellen aan rechter-plaatsvervangers met wie het 'niet meer zo goed' gaat?

Groen spreekt over het boeiend en aantrekkelijk werk. Hij bedoelt daarmee waarschijnlijk ook dat oudere plaatsvervangers veel ervaring (en wijsheid) hebben. Voor rechtspreken is ervaring zeker een voordeel en voor rechtspreken is onmiskenbaar

ook een zekere mate van wijsheid vereist. Maar ervaring en wijsheid zijn niet tijdloos en ik sluit niet uit dat in geval van oudere plaatsvervangers het ook wel gaat om gedateerde ervaring, gedateerde wijsheid, ervaring en wijsheid van een voorbijgane tijd, van een tijd ook met een ander maatschappelijk klimaat. 'Wij deden het 20 jaar geleden zo en mijn 'gevoel' zegt mij dat 'we' het nu in deze zaak ook zó moeten doen'. Een 40-jarige rechter die in een kamer zit met een 85-jarige plaatsvervanger, uit een voor-vorige generatie, is toch geen wenkend perspectief.

De leeftijdsgrens van 70 voor rechters (plaatsvervangers) is al een uitzondering. Een overheidsorganisatie zou zo veel mogelijk één lijn moeten trekken. Voor notarissen is de leeftijdsgrens verlaagd van 70 naar 65. Dat geldt ook voor hoogleraren. Voor burgemeesters en commissarissen van de koning geldt sinds enige tijd de verhoogde leeftijdsgrens van 70. Voor geen enkele ambtenaar geldt: tot het niet meer gaat. 70 is een mooie leeftijd, ook tegenwoordig nog, om te stoppen. Rechters hebben een uitzonderlijk mooi beroep, maar voor het verder uit de pas gaan lopen met andere 'ambtenaren', namelijk dat voor hen de regel geldt: tot het niet meer kan, bestaat geen goede grond. En wat betreft de AOW-leeftijd, pas in 2022 is de AOW-leeftijd 67 jaar en 3 maanden.

Van Dooijeweert vraagt: wie pakt de handschoen verder op? Ik doe dat niet. Ik onderschrijf dus ook niet de wens van Groen, die ik zelf heb meegemaakt als een zeer kundig cassatieadvocaat: verleng het rechterlijk leven, hoe graag ik het hem persoonlijk ook zou gunnen dat hij nog enige tijd als plaatsvervanger deel was blijven uitmaken van de rechterlijke macht. •

Een 40-jarige rechter in een kamer met een 85-jarige plaatsvervanger uit een voor-vorige generatie, is toch geen wenkend perspectief